

Krótki przegląd dziejów Jesziwas Chachmej Lublin

Jeszywa Chachmej Lublin zawdzięcza swoje powstanie B.P. Rabinowi Majerowi Szapira. Urodził się w 1887r w miejscowości Suczawa na Bukowinie (obecnie w Rumunii) w rodzinie zasłużonych krzewicieli wiedzy talmudycznej. Jego ojcem był rabin Jakub Szamszon, prawnuk słynnego w świecie rabina Pinchasa Szapiry z Korcza w Wołyniu.

W 1910 roku Majer Szapira objął stanowisko rabina w Glinianach koło Lwowa. W 1914 roku został kierownikiem departamentu oświaty we wschodniogalicyskim oddziale organizacji Agudas Isroel na Polskę. W tym samym roku zostaje posłem do sejmu polskiego. W 1924 roku został Rabinem w Piotrkowie Trybunalskim. W 1924 r. w Wiedniu na światowym zjeździe ortodoksyjnych Żydów „Knessia Gedolah” Rabin Majer Szapira przedstawił projekt jednolitej metody nauczania Talmudu w całym żydowskim świecie - „Daf Jomi” (Karta Codzienna), która jest aktualna po dzień dzisiejszy. Na tymże kongresie przedstawił ideę zorganizowania wielkiej, nowoczesnej uczelni rabinicznej, która stałaby się światowym ośrodkiem nauki talmudycznej, w której uczniowie mieliby dobre warunki do nauki i życia, nieporównywalne z tymi, które panowały dotychczas w małych jesziwach. Wybór miejsca nieprzypadkowo padł na Lublin, miasto, które w 1921r. zamieszkiwało przeszło 37tyś Żydów (39,5 % ogółu mieszkańców). Już w 1550 roku było tu 840 Żydów i w tymże wieku uruchomiono pierwszą drukarnie hebrajską.

W 1518 r. otwarto uczelnię talmudyczną, której rektorem został rabin Szalom Szachne (zmarł w 1558 roku, a jego macew zachowała się do dziś na starym cmentarzu Żydowskim w Lublinie). W latach 1580-1764 był Lublin siedzibą „Waad Arba Haaracot” (Rady Czterech Ziem – rodzaju parlamentu żydowskiego). Działał tu Rabi Szlomo Luria znany jako „Maharszal”, Majer Ben Gedali- „Maharam”, Jakub Icchak Horowic-„, Hoze mi-Lublin” i inni. W 1922r. Rabin Majer Szapira spotkał się w Lublinie ze znanym i szanowanym obywatelem Szmulem Ajchenbaumem, który

wraz ze swoją małżonką przekazali obszerny plac przy ul. Lubartowskiej pod budowę przyszłej uczelni. Pod koniec 1923r. powstał Komitet Budowy Wyższej Szkoły Religijnej o nazwie Keren Hatora – na czele z Rab. M. Szapirą. 22.05.1924 r. (Lag Beomer 5684) położono kamień węgielny pod budowę gmachu Uczelni. Rabin Majer Szapira rozpoczął zmuśną podróż po całym świecie celem zebrania pieniędzy na budowę. Ukoronowaniem wielkiego wysiłku i bezgranicznego zaangażowania było otwarcie Jeszywy 24.06.1930r. (28 Sywan 5690). Dzień ten przeliczył się w wielkie święto – wspianała, imponująca uroczystość zgromadziła tysiące Żydów z całego świata. Nazajutrz po otwarciu Jeszywy Majer Szapira został wybrany Rabinem lubelskiej gminy żydowskiej.

Budynek uczelni to 5-cio piętrowy nowoczesny gmach, w którym mieszczą się urządzenia centralnego ogrzewania, pomieszczenia gospodarcze, sanitarne biurowe, czytelnie, sala z modelem świątyni jerozolimskiej. Na 1-szym piętrze jest aula wykładowa, będąca równocześnie bożnicą Jeszywy, sala konferencyjna, biblioteka i mieszkanie rektora. Na najwyższych piętrach znajdowały się obszerne i wygodne pokoje internatu dla uczniów. Do uczelni przylegał wielki ogród z alejkami i ławkami do odpoczynku. Naukę rozpoczęło w 1930r. około 200 uczniów. Pierwsze dyplomy z tytułem „ Cerwa m’Rabanan” otrzymało w lutym 1934r. 50-ciu absolwentów.

Rabin Mair Szapira nie doczekał tej uroczystości, umarł nagle 27 października 1933r. (7 Cheswan 5694). Był to dzień żałoby całej społeczności żydowskiej. Do Lublina ponownie ściągnęły tłumy, by pożegnać zasłużonego, kochanego, wielkiego człowieka. Pochowany został w ohelu na nowym cmentarzu żydowskim w Lublinie. Jego szczątki zostały ekshumowane w 1958 roku i przewiezione do Jerozolimy, gdzie spoczywają na cmentarzu Har ha-Menuuchot.

Tragiczny los działalności Jeszywy nastąpił po wkroczeniu Niemców do Lublina w 1939r. Budynek zajęła niemiecka żandarmeria i urządziła w nim szpital

wojskowy. Księgozbiór uczelni, liczący około 22-tysięcy książek i ok. 10-tysięcy tomów różnych czasopism, został częściowo publicznie spalony, a pozostała część przeniesiono do lubelskiej biblioteki im. H. Łopacińskiego. Do dziś nieznanym jest dalszy los tych zasobów. Obecnie jesteśmy w posiadaniu jedynie 5 książek z pieczęciami biblioteki Jesziwy. Po wyzwoleniu Lublina w 1944r. powołano Wydział Lekarski Uniwersytetu Marii Curie- Skłodowskiej w Lublinie w Lublinie i w budynku Jesziwy ulokowano Cellegium Maius.

Dopiero w 2002 roku, na mocy ustawy z 1997r. O Stosunku Państwa do Gmin Wyznaniowych Żydowskich, przeszedł na własność Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Warszawie. Budynek zachował się w stanie nie nadającym się do użytku. Nie działał system grzewczym instalacja wodociągowo-kanalizacyjna ulegała awariom, pomieszczenia przystosowane do celów laboratoryjnych były zdewastowane, przeciekał dach i wszystko wymagało remontu. Gmina przystąpiła do prac zabezpieczających, wzmocniono fundamenty, wymieniono fundamenty cały system grzewczy i wodociągowy, wymieniono stropy, więźbę dachową i pokrycie dachu. W 2006r. oddano do użytku część parteru z przeznaczeniem na działalność Lubelskiej Filii Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Warszawie.

W 2007r. wyremontowano część 1-go piętra z synagogą i przylegającymi pomieszczeniami (pokoje wystawiennicze, pokój biblioteczny). W październiku 2008 roku, w ramach obchodów 75-rocznicy śmierci (Jorcajt) Rabina Majera Szapira, w synagodze umieszczono nowy Aron Hakodesz i zawieszono nowy żyrandol. W budynku Jesziwy ocalała mykwa (basen do rytualnego obmywania), która uchowała się przez to, że była wykorzystywana jako miejsce do przechowywania niepotrzebnych rzeczy i przykryta deskami. Obecnie, po gruntownym remoncie pod fachowym nadzorem została dostosowana do współczesnych wymogów sanitarnych i oddana do użytkowania.

Warto wspomnieć, że w 1987 roku dzięki staraniom dr. Symchy Wajsa z Warszawy przedwojennego mieszkańca Lublina – w budynku ówczesnej Akademii Medycznej, został wydzielony pokój na parterze, do którego wstawiono zwykłą drewnianą szafę, w której umieszczono zwoje Tory. Od tamtej pory Żydzi zwiedzający Lublin mieli możliwość pomodlić się.

Niecodziennym, ważnym wydarzeniem było spotkanie w Jesziwie 1 i 2 marca 2005r. Staraniem Pana Dawida S. Singera z Nowego Jorku odbył się w Lubelskiej Jesziwie 11-ty Sijun Ha-Szas (zakończenie jedenastego cyklu czytania Talmudu - „da'f Jomi” – Karta Codziena – zwyczaj czytania przyjęty na wniosek Rabina Majera Szapira w 1924r.). Na uroczystość przyjechali liczni Rabini i wierni z Izraela, Stanów Zjednoczonych i wielu innych krajów świata. Obecni byli Naczelny Rabin Izraela, Ambasador Izraela w Polsce oraz przedstawiciele władz Lublina. Uroczystość transmitowana była bezpośrednio drogą internetową do Nowego Jorku.